

Dagens ord – vila

Kort förklaring: Vila betyder att ta det lugnt, ta en paus.

I den här guiden får du förslag på samling, hur ordet vila kan användas under skoldagen, aktiviteter i Skoltavlan samt förslag på aktiviteter, sånger och böcker som hjälper eleven att upptäcka och förstå ordet vila.

OBS! Tänk på att modellera under hela samlingen och var extra noga med att modellera dagens ord varje gång det förekommer. Modella är när personal använder samma AKK-sätt som eleverna tillsammans med sitt tal, utan krav på att eleven ska göra det. Detta kan göras med gester, tecken eller bildsymboler (i exempelvis kommunikationskortor, kommunikationsböcker eller digitala hjälpmedel).

Samling (20 min)

Introduktion av dagens ord

- Lyssna på Jag finns här av Linn Johnels. Modellera särskilt ordet vila.
- Berätta att dagens ord är vila.
- Säg ordet vila med klassens gemensamma AKK-system.
- Be eleverna leta upp ordet i sina individuella AKK-system. Om ordet inte finns i elevernas system så lägg till det. Elever som inte har ett eget AKK-system kan använda basordskartan som följer med materialet.

Förklara ordet

- Säg ”Vila betyder att ta det lugnt, ta en paus”.
- Synliggör ordet genom att hoppa, visa sedan att du blir trött och säg “vila”. Spring, visa sedan att du blir trött och säg “vila”. Vila en stund och fortsätt sedan spring. Visa att du blir trött och säg “vila” sätt dig ner. Hoppa en stund. Visa att du blir trött och säg "vila" sätt dig ner.

Läs berättelsen

Läs berättelsen om Apan Anna antingen på skärm eller utskriven.

Apan Anna gör

Berätta att ni ska göra roliga saker precis som Apan Anna. Fråga ”Vad ska vi göra?” En personal börjar att välja vad ni ska göra. Välj på de sätt elever i klassen väljer, exempelvis peka/säga/teckna/med skanning/reagera med intresse. Gör rörelsen. Pausa och säg “vila”. Gör samma rörelse igen eller låt nästa person välja vad ni ska göra.

Förslag på material: bilder för val/väljakartor med rörelser

Ordbild

- Visa ordbilden, ljuda fonemen (**v-i-l-a**) och följ med fingret. Ordbilden finns i slutet på denna handledning.
- Sätt upp ordbilden på väggen.

Extra aktivitet

Lyssna på en sång eller titta på ett videoklipp.

Sånger:

- Vila med mig med Humlan Djoj
- Vila av Kerstin Andeby och Peter Wanngren

Böcker:

Visst kan vi sova av Hanna Bergenkull

Tecken på lärande

- Eleven tittar mer när du tecknar/använder deras AKK.
- Eleven tittar mer på sitt AKK.
- Eleven reagerar när du säger ordet.
- Eleven utforskar ordet i sitt AKK. Tolka och svara på de symboler eleven väljer även om det inte är det aktuella basordet.
- Eleven verkar förstå ordet i en vardagssituation, exempelvis vid maten, påklädning eller bokläsning.
- Eleven verkar även förstå ordet i nya situationer och aktiviteter.
- Eleven använder ordet oftare i situationer där det passar in.

Använd ordet under hela dagen

Kom ihåg: Modella bara ordet, förhör inte eleverna om deras förståelse av begreppet. Uppmärksamma och svara när eleven själv uttrycker något, oavsett om det är ett basord eller inte. Om eleven kan uttrycka ordet och vet vad det betyder så ställ öppna frågor eller vänta och förvänta. Instruera eller uppmana dem inte att använda fokusordet.

Att be om vila (eller en paus) är mycket viktigt för elever. Använd ordet vila under hela skoldagen, exempelvis när ni tar en paus i en aktivitet eller uppgift som är lite ansträngande, prata om att vila kroppen om elever behöver sträcka ut sig, vila öronen om elever använder hörselskydd för att vila från hörselintryck, “förhandla” ibland om elever uttrycker/visar att de vill avbryta en aktivitet genom att föreslå en vila och att

sedan fortsätta, uppmärksamma elever på hur de kan känna att de behöver vila (ögonen blir trötta, de blir irriterade, benen blir trötta). Uppmuntra och bekräfta varje gång eleverna ber om att vila eller om en paus. När eleven verkar upprörd kan den vuxne säga: ”Det kan vara dags att vila. Du har jobbat hårt.”

Kommunikativa funktioner

Önskemål och behov	Protestera	Berätta, fråga, svara	Kommentera
vill vila vila mer vila dags att vila	inte vila inte vila mer	förut vilade vi kan jag vila ?	de vilar vi vilar han/hon har vilat färdigt

Undervisningsmaterial i Skoltavlan

I Skoltavlan finns följande övningar som innehåller basordet vila. Du hittar dem i biblioteket under kategorin kommunikation. Information om inställningar för materialen finns i den övergripande handledningen för basord.

- Anna – berättelse
- Anna – ramsa
- Anna – välj samma
- Anna – samtalskarta

Tips! Du kan också skriva ut text, bilder, bildsymboler och samtalskartor till berättelser och ramsor som stöd i undervisningen. Materialen finns på samma sida som denna lärarhandledning på Skoltavlans hemsida.

Förslag på aktiviteter utifrån ämnesområden

Estetisk verksamhet	Gör en spellista med lugna låtar för återhämtning.
Läsa, skriva	Lägg in vila på schemat, läs texten och följ med fingret.
Motorik	Gör fysisk aktivitet som eleverna blir trötta av. Vila sedan.
Vardagsaktiviteter	Prata om olika anledningar att behöva vila (buller, fysisk ansträngning, social ansträngning, göra nya saker...), olika sätt att vila (återhämta sig).
Verklighetsuppfattning	Gör sociala berättelser/seriesamtal om anledningar, sätt att känna att man behöver vila och sätt att vila.

Fler förslag som inspiration!

Vilocollage

Material: dator, skrivare, tidningar, sax, eventuellt utskrivna foton på sätt att vila (exempelvis ligga ner, läsa en bok, prata med någon, sitta nära någon, titta på tv, hörlurar) stora pappersark, lim

Ord, fraser: jag vilar, du vilar, så här vilar jag, bra vila

Gör så här: Skapa ett collage med bilder på olika sätt att vila på. Klassen kan göra ett gemensamt collage eller ett varsitt. Eleverna kan välja genom att visa intresse, välja med blick eller peka, med tecken eller sitt AKK-system. Om eleverna inte väljer kan de delta genom att titta på bilderna, hjälpa till att limma.

Gemensamt skrivande

Skriv fylla-i-meningar, till exempel på temat kväll på zoo: _____ vilar.

Eleverna kan välja ord att fylla i meningen med:

- foton eller bilder på djur
- djursida i sitt AKK-system

OBS! Vägledning för detta moment hittar du i den övergripande lärarhandledningen.

Ordbild

vila

